

การเสริมพลังผู้นำจิตอาสาเพื่อการพัฒนาสังคมในชุมชนหมู่บ้านอัมพร 9 จังหวัดสมุทรสาคร*

EMPOWERING VOLUNTEER LEADERS FOR SOCIAL DEVELOPMENT OF IMUMPORN 9 COMMUNITY, SAMUT SAKHON PROVINCE

ประฤดี ชูศรีवास*, พระมหาประกาศิต ฐิติปสิทธิกร, พระมหาบุญเลิศ ช่วยธานี

Prarudee Choosrivat*, Phramaha Prakasit Thitipassitthikorn, Phramaha Boonlert Chuaythane

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี นครปฐม ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Buddhapanya Sri Thawarawadee Buddhist College, Nakhon Pathom, Thailand

*Corresponding author E-mail: phanprang.don@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาชุดความรู้ในการเสริมพลังผู้นำจิตอาสาพัฒนาสังคม พัฒนากิจกรรมเสริมพลังผู้นำจิตอาสาโดยใช้กระบวนการของ CSR และถอดบทเรียน และสร้างเครือข่ายผู้นำจิตอาสาในการพัฒนาสังคมในชุมชนหมู่บ้านอัมพร 9 จังหวัดสมุทรสาคร เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและผู้ร่วมปฏิบัติการ จำนวน 41 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา นำเสนอเชิงพรรณนาด้วยการเล่าเรื่อง ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาชุดความรู้ในการเสริมพลังผู้นำจิตอาสาพัฒนาสังคม เป็นคู่มือประกอบการเรียนรู้ “การเป็นจิตอาสาพัฒนาสังคม” ประกอบด้วย พื้นฐานการเป็นจิตอาสาและหลักพุทธธรรมเกี่ยวกับการทำงานจิตอาสา ทักษะการส่งเสริมสุขภาพ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การเสริมสร้างสังคมเข้มแข็ง และการกิจจิตอาสา การพัฒนากิจกรรมเสริมพลังผู้นำจิตอาสา โดยกระบวนการ CSR ประกอบด้วย พื้นฐานการเป็นจิตอาสาและหลักพุทธธรรมเกี่ยวกับจิตอาสา การเพิ่มทักษะการส่งเสริมสุขภาพ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การเสริมสร้างสังคมเข้มแข็ง และการเติมความรู้ใหม่เกี่ยวกับการเขียนแผนงาน โครงการ และการสร้างปฏิทินชุมชน ส่งผลให้เกิดผู้นำจิตอาสาต้นแบบ และการถอดบทเรียน ทำให้ได้ “SOM MODEL” เป็นรูปแบบในการขับเคลื่อนงานด้านจิตอาสา สามารถสร้างเครือข่าย และวิธีการทำงาน เป็นแนวทางหรือเป็นแบบอย่างในการขับเคลื่อนงาน ผู้นำจิตอาสาพัฒนาสังคมที่เห็นผลความเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรมในพื้นที่ ทั้งการเปลี่ยนแปลงของผู้นำจิตอาสา และการเปลี่ยนแปลงในชุมชน ซึ่งจะช่วยให้ผู้นำจิตอาสา มีแนวทางในการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ เกิดความยั่งยืน และสามารถนำไปประยุกต์กับชุมชนอื่นได้

คำสำคัญ: การเสริมพลัง, ผู้นำจิตอาสา, การพัฒนาสังคม, เครือข่าย, ชุมชนหมู่บ้านอัมพร 9 จังหวัดสมุทรสาคร

Abstract

This research article aims to 1) Develop a knowledge set to empower volunteer leaders for social development, 2) Develop activities to empower volunteer leaders using the CSR process, and 3) Extract lessons and build a network of volunteer leaders for social development in the community of Ban Im-Amporn 9, Samut Sakhon Province. This is a participatory action research. Data were collected through in-depth interviews with 41 key informants and participants using an

interview form. The data were analyzed in terms of content and presented descriptively through storytelling. The research results found that 1) The development of a learning manual for “Being a Volunteer for Social Development” consisted of the basics of being a volunteer and Buddhist principles for volunteer work, volunteer leadership skills for health promotion, environmental conservation, strengthening a strong society, and volunteer missions. 2) The development of activities to empower volunteer leaders by the CSR process consisted of enhancing existing knowledge and adding new knowledge on the basics of being a volunteer and Buddhist principles for volunteer work, increasing skills in health promotion, environmental conservation, strengthening a strong society, and adding new knowledge on writing work plans, projects, and creating community calendars, resulting in model volunteer leaders. 3) The extraction of lessons resulted in the “SOM MODEL” as a model for driving volunteer work, consisting of networks and working methods. Which is a guideline or a model for driving the work of volunteer leaders to develop society that sees tangible results of change in the area, both changes in volunteer leaders and changes in the community, which will help volunteer leaders have guidelines for systematic community development, efficiency, and long-term sustainability, and can be applied to other communities.

Keywords: Empowerment, Volunteer Leadership, Social Development, Networking, Imumporn 9 Community Samut Sakhon Province

บทนำ

ทิศทางการพัฒนาสังคมในยุคปัจจุบัน มุ่งเน้นให้ความสำคัญในด้านการพัฒนากำลังคน เพราะคน คือ พื้นฐานหรือจุดเริ่มต้นของการพัฒนาทุกอย่างบนโลกใบนี้ การพัฒนามุ่งเน้นการยก ระดับคุณภาพทุนมนุษย์ของประเทศ โดยพัฒนาคนให้เหมาะสมตามช่วงวัย เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ การหล่อหลอมให้คนไทยมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม เป็นคนดี มีสุขภาวะที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จึงเป็นเรื่องสำคัญอันดับต้น ๆ เนื่องจากมนุษย์ เป็นทรัพยากรที่มีค่าและสำคัญที่สุด ในการขับเคลื่อน การพัฒนาองค์กร การพัฒนาสังคม การพัฒนาประเทศ และการพัฒนาโลกใบนี้ จากการที่องค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) ได้กำหนด “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” (Sustainable Development Goals: SDGs) ซึ่งมีทั้งหมด 17 เป้าหมาย สะท้อน 3 เสาหลักของมิติความยั่งยืน (Three Pillars of Sustainability) คือ มิติด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) โดยผู้ที่เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนและทำกิจกรรม รวมถึงพัฒนากระบวนการทำงาน เพื่อพัฒนาชุมชน พัฒนาสังคม และที่สำคัญ ผู้นำต้องมี “จิตอาสา” หรือ “จิตสำนึกความรับผิดชอบต่อส่วนรวม” หรือ “รับผิดชอบต่อสังคม” ซึ่งผู้นำที่มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม หรือ มีจิตอาสาเพื่อรับผิดชอบต่อสังคมนั้น ถือเป็นบุคคลที่มีความสำคัญมากในการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาและเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566)

ชุมชนหมู่บ้านอัมมพร 9 ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลอัมมน้อย อำเภอกะทู้ม่วน จังหวัดสมุทรสาคร มีลักษณะเป็นชุมชนเมือง เป็นชุมชนที่เกิดความเปลี่ยนแปลงและได้รับการพัฒนาไปอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านการคมนาคม เศรษฐกิจ การเมือง เพราะตั้งอยู่ในพื้นที่เขตเทศบาลนครอัมมน้อย เดิมเป็นพื้นที่ป่าชุมชน ชาวบ้านทำสวนผัก สวนผลไม้ คนในชุมชนอยู่แบบต่างพึ่งพากันและกัน เมื่อความเจริญด้านการคมนาคม หรือทางเศรษฐกิจ เช่น มีโรงงานขนาดย่อม ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ รวมถึงมีหมู่บ้านจัดสรรเกิดขึ้นในบริเวณใกล้เคียง ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอันส่งผลกระทบในด้านต่าง ๆ แก่ ชุมชนทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมประเพณี

การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพที่เปลี่ยนแปลงไป มีประชากรอาศัยอยู่ในพื้นที่หนาแน่นขึ้น เนื่องจากประชาชนบางส่วนเข้ามาอาศัยเพื่อประกอบอาชีพเป็นลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม หรือบริษัทเอกชน เป็นธรรมดาว่าเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นย่อมทำให้มีปัญหาเกิดขึ้นตามมา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านสังคม ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และปัญหาอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีผลกระทบในการดำรงชีวิตของคนในชุมชนหมู่บ้านอัมพร 9 อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ทั้งสิ้นและในชุมชนได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในหลวงรัชกาลที่ 9 มาบูรณาการเป็นกิจกรรมพัฒนาชุมชนบนฐานของความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดี ภายใต้เงื่อนไขความรู้ และคุณธรรม (คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ, 2562)

จากสภาพปัญหาความสำคัญดังกล่าว จึงมีความสนใจที่จะทำวิจัยเรื่อง การเสริมพลังผู้นำจิตอาสาเพื่อการพัฒนาสังคมของชุมชนหมู่บ้านอัมพร 9 จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อพัฒนาเป็นชุดความรู้ด้านรูปแบบการทำกิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมการพัฒนาจิตอาสา และการสร้างเครือข่ายขับเคลื่อนผู้นำจิตอาสาเพื่อพัฒนาสังคมที่จะเป็นกลไกในการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคนในชุมชนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านต่าง ๆ คือ 1) ด้านสุขภาพ 2) ด้านสิ่งแวดล้อม และ 3) ด้านสังคม เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนเข้ามาเป็นจิตอาสาในการพัฒนาชุมชนและสังคมต่อไป โดยมุ่งพัฒนาชุดความรู้ในการเสริมพลังจิตอาสาพัฒนาสังคม พัฒนากิจกรรมเสริมพลังผู้นำจิตอาสาโดยใช้กระบวนการของ CSR ในชุมชนหมู่บ้านอัมพร 9 จังหวัดสมุทรสาคร นำไปสู่การสร้างเครือข่ายผู้นำจิตอาสาพัฒนาสังคมของชุมชนหมู่บ้านอัมพร 9 จังหวัดสมุทรสาคร ที่จะพลังขับเคลื่อนสังคมที่เอื้ออาทรต่อกัน เป็นผู้นำที่มีจิตอาสา ร่วมกันพัฒนา และสร้างสรรค์สังคมที่ดีงามร่วมกันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดความรู้ในการพัฒนาจิตอาสา ผู้นำจิตอาสา และเสริมพลังผู้นำจิตอาสาพัฒนาสังคมในชุมชนหมู่บ้านอัมพร 9 จังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมเสริมพลังจิตอาสา ผู้นำจิตอาสาโดยใช้กระบวนการของ CSR ในชุมชนหมู่บ้านอัมพร 9 จังหวัดสมุทรสาคร
3. เพื่อถอดบทเรียนและสร้างเครือข่ายผู้นำจิตอาสาในการพัฒนาสังคมในชุมชนหมู่บ้านอัมพร 9 จังหวัดสมุทรสาคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. **รูปแบบการวิจัย** เป็นการวิจัยวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research-PAR) โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตพื้นที่การศึกษา คือ ศึกษาเฉพาะในพื้นที่ของชุมชนพื้นที่วิจัย คือ ชุมชนหมู่บ้านอัมพร 9 ตำบลอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยงานวิจัยนี้ใช้โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร “การพัฒนาผู้นำจิตอาสา” โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 อบรมความรู้พื้นฐานการเป็นอาสา และหลักพุทธธรรมสำหรับจิตอาสา ระยะที่ 2 การพัฒนาทักษะการเป็นจิตอาสา 3 ด้าน ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และด้านการเสริมสร้างสังคมเข้มแข็ง

2. **ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ** แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้นำชุมชน นายกเทศมนตรีนครอ้อมน้อย รองนายกเทศมนตรีเทศบาลนครอ้อมน้อย ประธานสภาเทศบาลนครอ้อมน้อย สมาชิกสภาเทศบาลนครอ้อมน้อย เขต 1 สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 11 คน กลุ่มที่ 2 ผู้อำนวยการมูลนิธิหัวใจอาสา นายกสมาคมกสิกรสร้างสุข นักวิชาการสถาบันแห่งชาติเพื่อพัฒนาเด็กและครอบครัวมหาวิทยาลัยมหิดล ผู้ทรงคุณวุฒิ ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ผู้เชี่ยวชาญด้านการทำงานจิตอาสา จำนวน 8 คน และกลุ่มที่ 3 ผู้ร่วมปฏิบัติการ

จำนวน 22 คน ประกอบด้วย สมาชิกชุมชนที่ผ่านการคัดเลือก โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) มีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) อาศัยอยู่ในชุมชนหมู่บ้านอัมพร 9 จังหวัดสมุทรสาคร หรือ ชุมชนใกล้เคียง 2) สุขภาพแข็งแรง ทั้งร่างกาย และจิตใจ 3) ไม่มีผลประโยชน์แอบแฝง และ 4) มีความมุ่งมั่น ตั้งใจ และสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ โดยผู้วิจัยใช้เทคนิคการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย เทคนิค Participatory Workshop เทคนิค AIC

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบไม่มีโครงสร้าง เนื่องจากเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ยังเลือกใช้เครื่องมืออื่น ๆ เช่น แบบบันทึกข้อมูลกิจกรรม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และการบันทึกข้อมูลจากกระบวนการทำกิจกรรมตามกรอบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้จำแนกการวิเคราะห์ เป็น 2 ประเภท คือ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลที่เกิดจากการขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ใช้วิธีการนำเสนอด้วยเทคนิคการเล่าเรื่อง (Story Telling) โดยครอบคลุมประเด็นของเรื่องที่ทำ สิ่งที่ได้เรียนรู้ ผลการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เห็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการวิจัย โดยได้ตระหนักถึงประเด็นสำคัญของการวิจัย คือ ข้อมูลที่ได้มาจากการเก็บรวบรวมนั้น ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสามารถตอบปัญหาของการวิจัยได้ ชัดเจนสมบูรณ์ และสอดคล้องกับกรอบความคิดในการวิจัยหรือไม่ โดยได้ตรวจสอบข้อมูลตลอดกระบวนการวิจัย และในส่วนการนำเสนอผลการวิจัย ใช้วิธีการนำเสนอข้อมูลแบบบรรยาย และพรรณนาจากการวิเคราะห์เชิงประจักษ์ ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็นสรุปนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนาชุดความรู้ในการเสริมพลังผู้นำจิตอาสาพัฒนาสังคม เป็นคู่มือประกอบการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) สำรวจความต้องการ ความจำเป็นในการพัฒนา นำข้อมูลไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญและค้นคว้าข้อมูล 2) ยกร่างคู่มือประกอบการเรียนรู้เรื่อง “การเป็นจิตอาสาพัฒนาสังคม” และ 3) การวิพากษ์คู่มือประกอบการเรียนรู้ ปรับปรุงแก้ไข และเป็นคู่มือประกอบการเรียนรู้เรื่อง “การเป็นจิตอาสาพัฒนาสังคม” ประกอบด้วย 5 หน่วยการเรียนรู้ คือ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 พื้นฐานการเป็นจิตอาสา หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ทักษะการเป็นจิตอาสาด้านส่งเสริมสุขภาพ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ทักษะการเป็นจิตอาสาด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ทักษะการเป็นจิตอาสาด้านการเสริมสร้างสังคมเข้มแข็ง และหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การกิจจิตอาสา

2. การพัฒนากิจกรรมเสริมพลังผู้นำจิตอาสาโดยใช้กระบวนการของ CSR ในชุมชนหมู่บ้านอัมพร 9 จังหวัดสมุทรสาคร โดยนำคู่มือประกอบการเรียนรู้ “การเป็นจิตอาสาพัฒนาสังคม” มาทำการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะและปรับ Mindset ผู้เข้าอบรม โดยแบ่งกิจกรรมออกเป็น ระยะที่ 1 Reskill การเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เป็นการเสริมความรู้เดิมด้านพื้นฐานการเป็นจิตอาสา ทำให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบงานจิตอาสา เข้าใจในรูปแบบ วิธีการทำงานจิตอาสา และมีทักษะการทำงานจิตอาสาที่ถูกต้อง ระยะที่ 2 Upskill การเพิ่มทักษะการทำงาน ด้านการส่งเสริมสุขภาพ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการเสริมสร้างสังคมเข้มแข็ง ทำให้ผู้เข้าอบรมเกิดทักษะในการทำงานในแต่ละด้าน สามารถออกแบบกิจกรรมจิตอาสาพร้อมกำหนดแผนการทำงานได้ ระยะที่ 3 New skill การเติมความรู้ใหม่เกี่ยวกับการเขียนแผนงานโครงการ ส่งผลให้เกิดโครงการ “ชุมชนสดใส สมาชิกทุกวัย BMI ได้มาตรฐาน” โครงการ “ชุดทองในบ้าน” โครงการ “ชุมชนสุขใจ ปลอดภัยถ้วนหน้า พึ่งพา สามัคคีกัน สามัคคีกัน ด้วยหัวใจอาสา” เพื่อขับเคลื่อนดำเนินงานจิตอาสาของชุมชน

3. การถอดบทเรียนและสร้างเครือข่ายผู้นำจิตอาสาในการพัฒนาสังคมในชุมชนหมู่บ้านอัมพร 9 จังหวัดสมุทรสาคร โดยผู้นำจิตอาสาในแต่ละด้าน ได้นำองค์ความรู้ที่ได้จากการอบรมและฝึกปฏิบัติ (Workshop) สามารถนำมาสังเคราะห์ความรู้การวิจัยเป็น “SOM Model” ซึ่งเป็นรูปแบบและแนวทางในการพัฒนาทักษะจิตอาสา ผู้นำจิตอาสา และเครือข่ายในการขับเคลื่อนงานด้านจิตอาสาพัฒนาสังคมในชุมชน ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้นำจิตอาสา มีทักษะการทำงาน มีคณะทำงาน มีเครือข่าย มีแผนการดำเนินกิจกรรม ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกในชุมชน สามารถขยายผลไปชุมชนใกล้เคียง และเกิดภาคีเครือข่ายการทำงานตาม concept “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน ภาครัฐบาล ภาคเอกชน องค์กรต่าง ๆ ได้รับการสนับสนุนการทำงานจากหน่วยงานภายนอก ทำให้การทำงานจิตอาสาพัฒนาสังคมในชุมชนมีความสมบูรณ์แบบมากขึ้น ทั้งนี้ ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ ทั้งผู้นำจิตอาสา สมาชิกในชุมชน ภาคีเครือข่าย ทำให้เป็นชุมชนแห่งการแบ่งปัน เกิดความรัก ความสามัคคี และทำดีด้วยหัวใจ เพื่อเป็นสังคมแห่งความสุขต่อไป

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การพัฒนาชุดความรู้ในการเสริมพลังผู้นำจิตอาสาพัฒนาสังคม เป็นคู่มือประกอบการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) สำรวจความต้องการ ความจำเป็นในการพัฒนา นำข้อมูลไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญและค้นคว้าข้อมูล 2) ยกร่างคู่มือประกอบการเรียนรู้เรื่อง “การเป็นจิตอาสาพัฒนาสังคม” 3) การวิพากษ์คู่มือประกอบการเรียนรู้ ปรับปรุงแก้ไข และเป็นคู่มือประกอบการเรียนรู้เรื่อง “การเป็นจิตอาสาพัฒนาสังคม” ประกอบด้วย 5 หน่วยการเรียนรู้ คือ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 พื้นฐานการเป็นจิตอาสา หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ทักษะการเป็นจิตอาสา ด้านส่งเสริมสุขภาพ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ทักษะการเป็นจิตอาสา ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ทักษะการเป็นจิตอาสา ด้านการเสริมสร้างสังคมเข้มแข็ง และหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 ภารกิจจิตอาสา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณัฐพงษ์ ไตมัน ได้ศึกษาการพัฒนาคู่มือรูปแบบการปลูกฝังการเรียนรู้ด้านเจตคติ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับคู่มือรูปแบบการปลูกฝังการเรียนรู้ด้านเจตคติสำหรับผู้บริหารในระดับมาก ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับคู่มือการปลูกฝังการเรียนรู้ด้านเจตคติ สำหรับครูในระดับมากที่สุด และผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับเอกสารประกอบการจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังการเรียนรู้ด้านเจตคติสำหรับนักศึกษาในระดับมากที่สุด แสดงว่าคู่มือรูปแบบการปลูกฝังการเรียนรู้ด้านเจตคติที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมสำหรับใช้ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อปลูกฝังการเรียนรู้ด้านเจตคติสำหรับนักศึกษาให้มีความรู้คู่คุณธรรมได้อย่างเป็นรูปธรรม (ณัฐพงษ์ ไตมัน, 2561) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กริกา ผ่องแผ้ว และนิรนาท จุลเนียม ที่ได้ศึกษา การพัฒนาเอกสารประกอบการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา เรื่อง ฟุตบอล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า เอกสารประกอบการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา มีความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และคู่มือการใช้เอกสารประกอบการสอน มีความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก นักเรียนที่เรียนโดยใช้เอกสารประกอบการสอน ทำแบบทดสอบก่อนเรียน มีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (กริกา ผ่องแผ้ว และนิรนาท จุลเนียม, 2567)

2. การพัฒนากิจกรรมเสริมพลังผู้นำจิตอาสาโดยใช้กระบวนการของ CSR ในชุมชนหมู่บ้านอัมพร 9 จังหวัดสมุทรสาคร โดยนำคู่มือประกอบการเรียนรู้ “การเป็นจิตอาสาพัฒนาสังคม” มาทำการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะและปรับ Mindset ผู้เข้าอบรม โดยแบ่งกิจกรรมออกเป็น ระยะที่ 1 Reskill การเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เป็นการเสริมความรู้เดิมด้านพื้นฐานการเป็นจิตอาสาและหลักพุทธธรรมเกี่ยวกับจิตอาสา ทำให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบงานจิตอาสา เข้าใจในรูปแบบ วิธีการทำงานจิตอาสา และมีทักษะการทำงานจิตอาสาที่ถูกต้อง ระยะที่ 2 Upskill การเพิ่มทักษะการทำงาน ด้านการส่งเสริมสุขภาพ

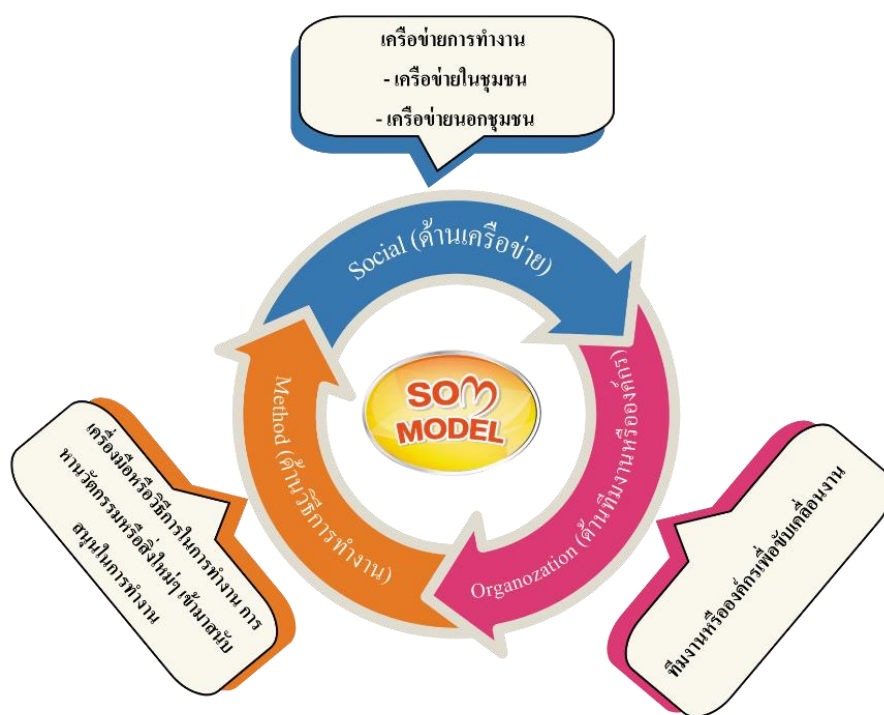
การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการเสริมสร้างสังคมเข้มแข็ง ทำให้ผู้เข้าอบรมเกิดทักษะในการทำงานในแต่ละด้าน สามารถออกแบบกิจกรรมจิตอาสาพร้อมกำหนดแผนการทำงานได้ ระยะที่ 3 Newskill การเติมความรู้ใหม่ เกี่ยวกับการเขียนแผนงานโครงการ ส่งผลให้เกิดโครงการ “ชุมชนสดใส สมาชิกทุกวัย BMI ได้มาตรฐาน” โครงการ “ชุดทองในบ้าน” โครงการ “ชุมชนสุขใจ ปลอดภัยถ้วนหน้า ฟังพา สามัคคีกัน สามัคคีกัน ด้วยหัวใจอาสา” เพื่อ ขับเคลื่อนดำเนินงานจิตอาสาของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิภาวี ปรงเกียรติ และพระครูปลัดอดิศักดิ์ วชิรปญโญ ที่ได้ศึกษา การพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครจิตอาสาโดยพุทธสันติวิธีของวัดสารอด กรุงเทพมหานคร พบว่า วัดสารอดเป็นศูนย์ กลางขับเคลื่อนสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยพุทธธรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาอาสาสมัครจิตอาสา ได้แก่ ด้านศีล กำหนดวิถีชีวิต จัดวางระเบียบกติกาใช้ร่วมกัน ในสังคม ด้านสมาธิ ตั้งใจรับผิดชอบและตรวจสอบนโยบายโครงการต่าง ๆ ทุกกระบวนการร่วมกันด้วยจิตใจที่ มั่นคงแน่วแน่ ด้านปัญญา ดำเนินงานในหน้าที่อย่างใคร่ครวญอย่างรอบด้านตัดสินใจ คิดริเริ่มร่วมกันในกิจกรรมตาม แนวทางแห่งสันติ และนำเสนอองค์ประกอบการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครจิตอาสา 5 ประการของ PHOTI MODEL มี P: practice การวางแผนในการทำการชวนช่วยเหลืออย่างจิตอาสา H: hospitality พร้อมช่วยเหลือ ตั้งมั่น ในการชวนอาสาช่วยเหลือ เสียสละเวลา โดยไม่หวังผลประโยชน์เป็นค่าตอบแทน O: organization จิตอาสา รวมพลังสามารถช่วยงานได้เป็นครั้งคราวตามกำหนดการล่วงหน้าชัดเจน สู่ผลลัพธ์สำเร็จตามเป้าหมาย T: Trust vortsy ดำรงตนอยู่ในหลักศีลธรรม จริยธรรม เป็นที่ยอมรับนับถือ I: Identity อัตลักษณ์ สร้างความโดดเด่น ประทับใจ ร่วมมือกันเสียสละ (วิภาวี ปรงเกียรติ และพระครูปลัดอดิศักดิ์ วชิรปญโญ, 2567) และยังสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ รัตติยา เหนืออำนาจ และคณะ ที่ได้ศึกษา อริยวิถีกับกิจกรรมจิตอาสาเพื่อการพัฒนาชุมชนบ้านหนองหัวเรือ ตำบลมหาโพธิ์ อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า กิจกรรมที่จะขับเคลื่อนพัฒนา ประกอบด้วย การปรับปรุงสนามเด็กเล่น การปรับปรุงห้องน้ำที่ชำรุด การปรับปรุงภูมิทัศน์ การปรับปรุงแปลงเกษตรสาธิต การทำความสะอาดรางระบายน้ำรอบสนามฟุตบอล การปรับปรุงซ่อมแซมระบบไฟแสงสว่างในห้องสมุด (รัตติยา เหนืออำนาจ และคณะ, 2567)

การถอดบทเรียนและสร้างเครือข่ายผู้นำจิตอาสา ในการพัฒนาสังคมในชุมชนหมู่บ้านอิมอัมพร 9 จังหวัดสมุทรสาคร โดยผู้นำจิตอาสาในแต่ละด้าน ได้นำองค์ความรู้ที่ได้จากการอบรมและฝึกปฏิบัติ (Workshop) ทำให้ได้ “SOM Model” เป็นรูปแบบในการขับเคลื่อนงานด้านจิตอาสา ซึ่งเป็นแนวทางหรือเป็นแบบอย่างในการ ขับเคลื่อนงาน ผู้นำจิตอาสาพัฒนาสังคมที่เห็นผลความเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรมในพื้นที่ ทั้งการเปลี่ยนแปลง ของคนในพื้นที่ การเปลี่ยนแปลงของผู้นำจิตอาสา และการเปลี่ยนแปลงในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พสชนัน นิรมิตรไชยพันธ์ และวรรณชลี โนริยา ที่ได้ศึกษา แนวทางการจัดการเรียนรู้และสร้างเครือข่ายจิตอาสา ในการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ในประเทศไทย พบว่า เครือข่ายที่ทำงานในลักษณะโครงการ ที่ได้รับทุนสนับสนุน เครือข่ายจิตอาสาในการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์มีความต้องการเรียนรู้ ด้านความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาของสื่อที่สะท้อนประโยชน์สาธารณะ รูปแบบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแล เนื้อหา ต้องการพัฒนาศักยภาพด้านการทำงานเป็นทีม การวางแผน การประสานงาน การสร้างเครือข่าย และต้องการให้ พัฒนาด้วยกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ (พสชนัน นิรมิตรไชยพันธ์ และวรรณชลี โนริยา, 2566) และสอดคล้องกับผลการวิจัย ของ แสง นิลนามะ ได้ศึกษาแนวทางส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรม ด้านจิตสาธารณะของเด็กและ เยาวชนในยุคปัจจุบัน พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมด้านจิตสาธารณะของเด็กและเยาวชนใน ศตวรรษที่ 21 มี 6 วิธี คือ เรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้จากครอบครัว เรียนรู้จากโรงเรียน เรียนรู้จากวัด เรียนรู้จาก กิจกรรมของชุมชนและสังคม เรียนรู้จากบุคคลต้นแบบ (แสง นิลนามะ, 2564) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัย ของ เกรียงศักดิ์ ฟองคำ และพระศักดิ์ธวัช ส่วโร ได้ศึกษาการเสริมสร้างเครือข่ายจิตอาสาวิถีพุทธในการพัฒนาพื้นที่ เชิงสร้างสรรค์ของชุมชนตำบลน้ำขำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า กลุ่มจิตอาสาของชุมชนตำบลน้ำขำ ประกอบด้วย กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน กลุ่มผู้นำท้องที่ กลุ่มผู้นำท้องถิ่น กลุ่มชาวบ้านสามัคคี

กลุ่มชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน กลุ่มตำรวจบ้าน และ กลุ่มผู้สูงอายุ โดยประชาชนได้รับการเสริมสร้างจิตอาสา วิถีพุทธ ด้านกิจกรรมด้านจิตอาสาวิถีพุทธแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ ด้านรูปแบบการเสริมสร้างจิตอาสา วิถีพุทธ ด้านกระบวนการเสริมสร้างจิตอาสาวิถีพุทธ ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้จิตอาสาวิถีพุทธ และด้านแนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือจิตอาสาวิถีพุทธการพัฒนาชุมชนด้วยการช่วยเหลือสงเคราะห์ประชาชน ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัสโคโรนา 2019 การป้องกันบรรเทาสาธารณภัยในชุมชน การส่งเสริมอาชีพ ให้กับชุมชน และการเสริมสร้างจิตอาสาวิถีพุทธให้มีเครือข่ายกลุ่มจิตอาสาวิถีพุทธ โดยใช้หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนา คือ การเสริมสร้างเครือข่ายด้านการให้ความรู้จิตอาสาโดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 (เกรียงศักดิ์ พงษ์คำ และพระศักดิ์ธัช สวีโร, 2566) และยังได้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระครูโสภณกิตติบัณฑิต และ คุณญา แก้วทันคำ ที่ได้ศึกษา การเสริมสร้างเครือข่ายจิตอาสาวิถีพุทธแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่เชิง สร้างสรรค์ของชุมชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ใน เขตพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วม ของชุมชนต่อความรู้และทัศนคติด้านจิตอาสา อยู่ในระดับอยู่มาทุกด้าน ซึ่งแสดงถึงองค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนา ได้ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านจิตอาสาในการพัฒนาพื้นที่ชุมชน ส่วนความคิดเห็นของประชาชนต่อเจตคติและผลลัพธ์ของการเสริมสร้างจิตอาสาและความพึงพอใจ ในการพัฒนา พื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของชุมชนตำบลกาญจนา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับอยู่มาทุกด้านเช่นกัน ซึ่งแสดงให้เห็นถึง ประชาชนในชุมชนได้มีเจตคติที่ดี และเห็นความสำคัญของจิตอาสาในการพัฒนาพื้นที่ชุมชน โดยการเสริมสร้าง จิตอาสาวิถีพุทธแบบมีส่วนร่วม ในการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของชุมชนตำบลกาญจนา ประชาชนได้รับการ ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจทั้งด้านจิตอาสาวิถีพุทธ รูปแบบกระบวนการ การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม การส่งเสริม การเรียนรู้ และแนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือจิตอาสาวิถีพุทธ และกระบวนการเสริมสร้างเครือข่าย จิตอาสาวิถีพุทธแบบมีส่วนร่วม ในการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของชุมชนตำบลกาญจนา ได้นำเอาหลักพุทธธรรม มาบูรณาการกับงานด้านจิตอาสา ส่วนกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายจิตอาสาวิถีพุทธแบบมีส่วนร่วมในการพื้นที่ เชิงสร้างสรรค์ของชุมชนตำบลกาญจนา ได้แก่ สำรวจและจัดทำฐานข้อมูล ทำความเข้าใจร่วมกัน จัดระบบสารสนเทศ สังเคราะห์องค์ความรู้และถอดองค์ความรู้ของเครือข่าย ติดตามผลการดำเนินงานของกลุ่มเครือข่าย และส่งเสริมให้ ภาครัฐมีนโยบายในการเสริมสร้างเครือข่ายจิตอาสาวิถีพุทธ (พระครูโสภณกิตติบัณฑิต และคุณญา แก้วทันคำ, 2565) ตลอดจนสอดคล้องกับผลการวิจัยของ หมายขวัญพุทธ กล้าจน และคณะ ที่ได้ศึกษารูปแบบการบริหารงานเชิงระบบ โครงการ สร้างศักยภาพพึ่งตนจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม พบว่า ศักยภาพ 3 ด้าน คือ พระธรรมคำสอนที่นำมาใช้ กิจกรรมต่าง ๆ ในระหว่างอบรมและการจัดการบริหารบุคลากร โดยประเมินสถานการณ์ทั้งจุดดี จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ผล คือ สมควรพัฒนาระบบ บริหารงานบุคคล การพัฒนารูปแบบมี 6 องค์ประกอบ 1) หลักการแนวคิด บริหารทรัพยากรมนุษย์แนวพุทธ 2) ปณิธานขององค์การพึ่งตนและช่วยคนช่วยโลก 3) วัตถุประสงค์รูปแบบสืบสาน พระพุทธศาสนา 4) การดำเนินการรูปแบบ คือ จัดการบุคลากรจิตอาสาแนวพุทธ มี 4 ส่วน คือ การสรรหาบุคลากร การดำรงรักษา การอบรมพัฒนา การคัดคนออก จัดการความหลากหลายบุคลากรจิตอาสาด้วยการเคารพผู้นำและ หมู่กลุ่มที่ดี การพัฒนาศักยภาพจิตอาสาด้วยความรู้ เรียนรู้ การเรียนรู้จากพื้นที่ ปฏิบัติจริง จิตอาสานักพัฒนา สร้างพันธมิตรเครือข่ายเรียนรู้ร่วมกัน เจือ้นใจแห่งความสำเร็จ อุดมการณ์ร่วมแห่งชีวิต การประเมินผล ความเข้าใจใน ประยุกต์ใช้คำสอนในพระไตรปิฎก ชำนาญในการทำงานอย่างสัมมาทิฐิ เชี่ยวชาญขัดเกลากิเลส และเข้าใจปรับ อุปนิสัย ทัศนคติ ค่านิยม สู้บุคคลวรรณะ 9 (หมายขวัญพุทธ กล้าจน และคณะ, 2564)

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยเรื่องนี้ ได้พบองค์ความรู้ใหม่ สามารถแสดงเป็นรูปโมเดล ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การเสริมพลังผู้นำจิตอาสาเพื่อการพัฒนาสังคมในชุมชนหมู่บ้านอัมพร 9 จังหวัดสมุทรสาคร

การเสริมพลังผู้นำจิตอาสาเพื่อการพัฒนาสังคมในชุมชนหมู่บ้านอัมพร 9 จังหวัดสมุทรสาคร เรียกว่า “SOM Model” สรุปได้ ดังนี้ Social (ด้านเครือข่าย) หมายถึง เครือข่ายในการทำงานหรือสนับสนุน Support ในการทำงาน ซึ่งผู้นำจิตอาสาจำเป็นต้องมีการสร้างเครือข่าย กับทั้งในชุมชนและภายนอกชุมชน เครือข่ายในชุมชน หมายถึง สมาชิกชุมชน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มคนทำงาน กลุ่มเยาวชนซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้นำจิตอาสาต้องสามารถทำงานร่วมกับคนกลุ่มเหล่านี้ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญอยู่ในชุมชน เครือข่ายภายนอก หมายถึง กลุ่มที่มาสนับสนุนการทำงานอย่างเช่น หน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐหรือภาคเอกชนที่จะสนับสนุนงบประมาณ สนับสนุนองค์ความรู้ หรือสนับสนุนสิ่งจำเป็นในการทำงานจิตอาสา Organization (ด้านทีมงานหรือองค์กร) หมายถึง กลุ่มคนเพื่อทำงานจิตอาสาเพื่อทำหน้าที่แทนเป็นทีมงานในการขับเคลื่อนงานจิตอาสาพัฒนาชุมชน หรือกิจกรรมตามที่กำหนดในปฏิทินชุมชน นอกจากผู้นำจิตอาสาที่ต้องมีเรื่องของผู้นำสนับสนุนแล้วยังต้องมีทีมงานในการทำงานเนื่องจากการทำงานต้องมีการประสานงานกับหลาย ๆ ส่วน และก็มีผู้เกี่ยวข้องอยู่หลากหลาย การมีทีมงานที่เข้มแข็งสามารถทำงานร่วมกันได้ แล้วก็เข้าใจกัน จึงทำให้การทำงานของจิตอาสาที่มีความเข้มแข็ง Method (ด้านวิธีการทำงาน) หมายถึง เครื่องมือหรือวิธีการในการทำงานหรือการหาวัตกรรมหรือสิ่งใหม่ ๆ เข้ามาสนับสนุนในการทำงาน เช่น ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดการขยะ การรักษาความปลอดภัยในชุมชน รวมถึงการรักษาสุขภาพของชุมชน ต้องอาศัยเครื่องมือใหม่ ๆ อุปกรณ์ที่ทันสมัย เช่น การรักษาความปลอดภัย มีการนำแอปพลิเคชันไลน์มาตั้งเป็นกลุ่มเพื่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในด้านการรักษาความปลอดภัยให้ทันทั่วถึงและก็สามารถที่จะประสานงานกับเครือข่ายอื่น ๆ ในการทำงานได้

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า การพัฒนาชุดความรู้ในการเสริมพลังผู้นำจิตอาสาพัฒนาสังคม เป็นคู่มือประกอบการเรียนรู้ “การเป็นจิตอาสาพัฒนาสังคม” ประกอบด้วย พื้นฐานการเป็นจิตอาสาและหลักพุทธธรรมสำหรับการทำงานจิตอาสา ทักษะผู้นำจิตอาสาการส่งเสริมสุขภาพ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การเสริมสร้างสังคม

เข้มแข็ง และการกิจจิตอาสา โดยการพัฒนากิจกรรมเสริมพลังผู้นำจิตอาสา โดยกระบวนการ CSR ประกอบด้วย การเสริมความรู้เดิมเพิ่มเติมความรู้ใหม่ ด้านพื้นฐานการเป็นจิตอาสาและหลักพุทธธรรมเกี่ยวกับจิตอาสา การเพิ่มทักษะ ด้านการส่งเสริมสุขภาพ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การเสริมสร้างสังคมเข้มแข็ง และการเติมความรู้ใหม่เกี่ยวกับการเขียนแผนงาน โครงการ และการสร้างปฏิทินชุมชน ส่งผลให้เกิดผู้นำจิตอาสาต้นแบบ และการถอดบทเรียน ทำให้ได้รูปแบบในการขับเคลื่อนงานด้านจิตอาสา “SOM MODEL” โดยทำให้เห็นผลการเปลี่ยนแปลงของสมาชิกในชุมชน ผู้นำจิตอาสา สามารถสร้างเครือข่ายผู้นำจิตอาสา ทำให้เกิด “เมล็ดพันธุ์ต้นกล้า จิตอาสาพัฒนาสังคม” ในชุมชนหมู่บ้านอัมมพร 9 จังหวัดสมุทรสาคร จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้ 1) การสร้างเครือข่ายผู้นำจิตอาสาในชุมชน ภาครัฐและองค์กรท้องถิ่นเช่นเทศบาลนครอัมมพร ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายผู้นำจิตอาสาที่มีความแข็งแกร่งและมีความยั่งยืน โดยให้การสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณและการประสานงาน เพื่อให้เกิดการแบ่งปันทรัพยากร ความรู้ และประสบการณ์ระหว่างผู้นำจิตอาสาในชุมชน ในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค และ 2) การพัฒนาศักยภาพผู้นำจิตอาสาผ่านการฝึกอบรมและการเสริมทักษะ ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดทำแผนพัฒนาและฝึกอบรมผู้นำจิตอาสาในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดการชุมชน การพัฒนาทักษะการสื่อสาร การสร้างความสัมพันธ์ภายในชุมชน และการจัดการโครงการชุมชน เพื่อให้ผู้นำจิตอาสาสามารถนำทักษะไปใช้ในการพัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ดังนี้ 1) ผู้นำจิตอาสา และคณะกรรมการชุมชนของชุมชนหมู่บ้านอัมมพร 9 สามารถนำผลการวิจัยนี้มาใช้ในการขับเคลื่อนงานจิตอาสาพัฒนาสังคมในชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วม ทำงานเป็นทีมและการพัฒนาชุมชนมีประสิทธิภาพ ยั่งยืน และ 2) หน่วยงานรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรพัฒนาเอกชน สามารถนำแนวทางการเสริมพลังผู้นำจิตอาสาที่ค้นพบจากงานวิจัยนี้ไปใช้ในชุมชนอื่น ๆ ที่มีลักษณะและบริบทใกล้เคียงกัน เพื่อพัฒนาผู้นำจิตอาสาให้มีศักยภาพในการขับเคลื่อนงานจิตอาสาเพื่อพัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 1) การศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีผลกับการทำงานจิตอาสาของผู้นำจิตอาสา และผลการดำเนินงานจิตอาสา เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขป้องกัน และพัฒนาให้งานจิตอาสาพัฒนาสังคมในชุมชนประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพและความยั่งยืน และ 2) การเปรียบเทียบกับกรณีอื่น ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับกรณีอื่นในภูมิภาคหรือระดับประเทศเพื่อหาแนวทางการพัฒนากิจกรรมและการดำเนินงานจิตอาสาให้ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ พงษ์คำ และพระศักดิ์ธัช สวโร. (2566). การเสริมสร้างเครือข่ายจิตอาสาวิถีพุทธในการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของชุมชนตำบลน้ำคำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง, 12(1), 83-94.
- แสวง นิลนามะ. (2564). แนวทางส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรม ด้านจิตสาธารณะของเด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบัน. วารสาร มจร บาลีศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์, 7(1), 126-140.
- คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ. (2562). การส่งเสริมคุณธรรม พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา สร้างคนดีสู่สังคม. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์ดี จำกัด.
- ณัฐพงษ์ โตม้น. (2561). การพัฒนาคู่มือรูปแบบการปลูกฝังการเรียนรู้ด้านเจตคติ. วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา, 31(108), 80-86.
- พระครูโสภณกิตติบัณฑิต และคุณญา แก้วทันคำ. (2565). การเสริมสร้างเครือข่ายจิตอาสาวิถีพุทธแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของชุมชนตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง, 11(3), 133-146.

- พสชนัน นิรมิตรไชนนัท และวรรณชลี โนริยา. (2566). แนวทางการจัดการเรียนรู้และสร้างเครือข่ายจิตอาสาในการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ในประเทศไทย. วารสารวิจัยวิชาการ, 6(5), 155-170.
- ภริกา ผ่องแผ้ว และนิรนาท จุลเนียม. (2567). การพัฒนาเอกสารประกอบการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา, 18(1), 147-160.
- รัตติยา เหนืออำนาจ และคณะ. (2567). อริยวัฑฒิกับกิจกรรมจิตอาสาเพื่อการพัฒนาชุมชนบ้านหนองหัวเรือ ตำบล มหาโพธิ อำเภอกำแพงแก้ว จังหวัดนครสวรรค์. วารสารวิจัยวิชาการ, 7(3), 287-300.
- วิภาวี ปรงเกียรติ และพระครูปลัดอดิศักดิ์ วชิรปญโญ. (2567). การพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครจิตอาสาโดยพุทธสันติวิธีของวัดสารอด กรุงเทพมหานคร. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 12(4), 1587-1604.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). แผนพัฒนาประชากรเพื่อการพัฒนาประเทศไทยระยะยาว พ.ศ. 2565 - 2580. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดีการพิมพ์.
- หมายขวัญพุทธ กล้าจน และคณะ. (2564). รูปแบบการบริหารงานเชิงระบบโครงการ สร้างศักยภาพพึ่งตนจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 9(1), 108-121.